

Ilana Aalto

**PAIKKA
KAIKELLE**

*Mistä tavaratulva syntyy
ja kuinka se padotaan*

A T E N A

© Ilana Aalto & Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava

PÄÄLLYS JA KUVAT: Elina Warsta

TAITTO: Ville Lähteenmäki

Atena

Jyväskylä

atena.fi

ISBN 978-951-1-46717-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

*Perheelleni, joka sietää
sekä sotkua että sen järjestämistä.*

SISÄLLYS

ETEINEN • 9

eli mitä on elämä tavaratulvassa

OLOHUONE • 21

*eli miten esitämme itseämme kodin näyttämöllä
ja viestimme esineillä*

KEITTIÖ • 41

*eli miksi keittiössä on niin kauhea hässäkkä
ja miksi sen taltuttaminen on perheen äidin vastuulla*

KODINHOITOHUONE • 63

*eli miksi siivoava mies on vitsi
ja miksi kotitöistä pitäisi tehdä emansipaatiokysymys*

LASTENHUONE • 87

*eli miksi hyvä vanhempi hukuttaa lapsensa leluihin
ja pitäisikö lapset pelastaa lapsuuden kaupallistumiselta*

MAKUHUONE • 115

eli kuinka siisteydestä tuli kunnollisuuskilpailu

VAATEHUONE • 139

*eli miksi haalimme liikaa
vaikka luulemme olevamme säästäväisiä*

VESSA • 161

*eli miten meidät saadaan ostamaan tavaroita
enemmän kuin tarvitsemme*

SAUNA • 179

*eli miten tavaran kertymisestä tuli materiaalista
poikkeavuutta ja miksi sotkuporno värisyttää*

VINTTI • 201

eli miten tavarat liikuttavat meitä ja tunteitamme

AUTOTALLI • 221

*eli miten tavarat raivaamalla
voi pelastaa maailman*

TAVARAT JA ELÄMÄN TARKOITUS • 243

eli voiko tavaroista luopumalla tulla onnelliseksi?

Kiitokset • 265

Lukuvinkit ja lähteet • 266

ETEINEN

eli mitä on elämä tavaratulvassa

Pimpom! Ovikello soi, rivitaloasunnon ovi aukeaa. Nään tulvahtaa kosteiden ulkovaatteiden ja rapaisten kenkien haju. Puolen neliön tuulikaapin patterilla roikkuu avainnauhoja, parittomia sormikkaita, hyppynaru, ostoskassi ja pyöräilykypärä. Nurkassa nojailee kävelysauvat ja pari skeittilautaa. Lattialle on levinnyt purkillinen katuliituja. Tie tuulikaapista eteiseen on päällystetty lenkkareilla ja pienillä kivillä. Eteisen seinällä kolmetoista takkia kilpailee viidestä naulakkopaikasta. Penkin alta pilkottaa muovipusseja, joissa on pieniksi jääneitä lastenvaatteita. Ne odottavat, että joku muistaisi viedä ne keräyslaatikkoon. Piirongin päällä on pino postia, kuitteja ja eilinen eväsbanana. Avoimesta ovesta paistava kevätaurinko paljastaa, että sormenjäljet on unohdettu pyyhkiä peilistä.

Soitetaan toistakin ovikelloa. Nyt ollaan kerrostalon rappukäytävässä. Ovi aukeaa hämärään eteiseen, pöly kutittaa heti hengitysteissä. Naulakko on täynnä siististi ripustettuja takkeja kaikilta vuosikymmeniltä, kourussa roikkuu kävelykeppi. Hattuhyllyllä on hyvässä järjestyksessä kymmeniä hattuja ja laatikollinen hansikkaita. Vastakkaiseen seinään nojaa korkea pino sanomalehtiä. Sen viereen on kasattu tyhjiä pahvilaatikoita. Niitä seuraa rivi paperikasseja, joiden sisällä on toisia paperikasseja. Lipaston päälle on jämäptisti pinottu esitteitä, asia-

kirjoja, postikortteja ja lehtileikkeitä. Lipaston pintaa ei näy. Tuolille ei voi istua, koska siinä on pahvilaatikollinen lehdistä leikattuja reseptejä. Eteisessä on ovi vaatehuoneeseen mutta sinne ei pääse, koska oven eteen on pinottu aikakauslehtiä. Sääntillisesti koottuja, reidenkorkuisia pinoja on niin paljon, että olohuoneen puolelle on edettävä niiden sortumista varoen.

Käydään vielä yhdessä eteisessä. Se kuuluu isoon valkoiseen kivitaloon uudella omakotialueella. Pihassa on kaksi kiiltävää autoa, toinen musta ja toinen hopeanvärinen. Ovi aukeaa avaraan, valoisaan eteisaulaan, jossa on kivilattia. Ilmassa tuntuu vieno sitruunan tuoksu – tänään on se viikonpäivä, jolloin siivooja on aamulla käynyt. Aulan toisella seinustalla on liukuovelliset peilikaapit, toisella antiikkinen pöytä ja leikkokukkia maljakossa. Eteisestä kuljetaan vaaleaan olohuoneeseen, josta aukeaa valtava ikkuna kohti metsänlaitaa. Lattialla ei näy hiekanmuruakaan. Voisi luulla olevansa sisustuslehden sivulla. Mutta: kun peilikaapin avaa laittaakseen sinne takkinsa, sieltä tipahtaa lattialle kasa kestokasseja. Hyllyille on survottu myös käsilaukkuja, kenkiä, heijastimia, sateenvarjoja, kenkäplankkia, taskulamppuja, huiveja, kertakäyttösadetakkeja, hansikkaita, kenkälusikoita, pipoja ja ylioppilaslakki. Takkia ei saa kaappiin, koska henkarit ovat niin piukassa, ettei niitä pysty liikuttamaan.

Tervetuloa, käykää peremmälle!

Sanotaan, että eteinen on kodin käyntikortti. Se on ensimmäinen näkymä, jonka tulija kohtaa, ja sisustussuunnittelijoiden mukaan sen pitäisi antaa kodista suotuisa vaikutelma. Mitä kertovat ne eteiset, joihin juuri kurkistimme? Ne kertovat, että eteisissä tullaan ja mennään ja eletään, eikä ole niin vaarallista, jos pieniä kumisaappaita unohtuu oven eteen. Ne

kertovat, että liiasta tavarasta on monista syistä hankala hankkiutua eroon ja että tavaraa on enemmän kuin aikaa huolehtia siitä. Ne kertovat myös, että kaappeja ostetaan mielellään lisää ja tavaratulva padotaan ovien taakse.

Minulle ammattijärjestäjänä ja tavarakulttuurista kiinnostuneena tutkijana eteiset todistavat kotien tavarapaljoudesta. Kotien tavaramääristä ei kuitenkaan löydy tuoretta, laskettua faktaa. Parikymmentä vuotta sitten taiteilija Outi Liusvaara laski *Kotiarkeologia*-nimiseen teokseensa yksionsä kaikki tavarat. Niitä oli 6 128. Sen koommin suomalaisen kodin kaikkia tavaroita ei ole inventoitu. Mutta rohkean arvion voi aina heittää: muutetaan Liusvaaran yksiö 144 neliön omakotitaloksi (uuden omakotitalon keskimääräinen koko vuonna 2010) ja sen pihavarastoksi, lisätään puoliso, kaksi lasta ja koira sekä otetaan vielä huomioon kulutustason nousu kahdenkymmenen viime vuoden aikana. Lopputuloksena voi hyvinkin olla satatuhatta tavaraa, kuten jotkut suomalaiset ammattijärjestäjät ovat esittäneet.

Kaikki nämä tavarat huutavat omistajansa huomiota ja aikaa, vaikka vain pieni osa – tavallinen arvio on, että viidesosa – on käytössä. Jokaiselle tavaralle on löydettävä kotoa paikka. Tarpeen tullen tavarasta on pyyhittävä pölyt tai se on vietävä huoltoon tai pestävä. Toisinaan sitä pitää siirtää, jotta pääsisi käsiksi toiseen tavarahan. Hyvin usein tavara ajautuu pois paikoltaan ja kasaantuu toisten tavaroiden kanssa pinoiksi tasolle ja nurkkiin. Tavaroita on sevittävä ja kuljetettava sijoilleen. Jokainen yli kymmenenvuotias suomalainen käyttää kotitalous- ja huoltotöihin yhteensä kaksi tuntia ja yksitoista minuuttia päivässä. Kiireen ja aikapulan kokemukset ovat tavallisia varsinkin lapsiperheissä. Niin monta tavaraa, niin monta tehtävää.

Eipä ihme, että suomalaiset haaveilevat lomasta. Matkatoimiston kyselyn mukaan kolmannes haluaisi useamman kuu-kauden tauon arkeensa. Useampi kuin kaksi viidestä haluaisi ainakin parin viikon lomalle. Vain neljä sadasta ei kokenut tarvetta irti-otolle. Onko lomalle lähteminen tosiaan ainoa keino saada elämä siedettäväksi? Jos kaipaa lepolomaa tavaroista, ei parane suunnata ainakaan mökille. Siellä ovat vastassa koko suvun kodeistaan alentamat tavarat: sekalaiset kipot, kupit ja mökkivaatteet, joita niitäkin on aivan liikaa. On parasta lähteä mahdollisimman kauas kotoa ja asettua huoneistohotelliin. Siellä odottavat tyhjät vaatekaapit ja keittiö, jossa on kaikkea vain välttämätön minimi: neljää haarukkaa, neljä juomalasia, yksi kattila ja paistinpannu. Niillä pärjää, ja elämä on hetken ihanan selkeää. Kunpa kotonakin olisi yhtä helppo hengittää!

Matkan jälkeen mielessä itää ajatus siitä, voisiko omasta arjesta saada yhtä kevyttä. Silloin kannattaa lukea lempikirjoitukseni minimalistibloggaaja Joshua Beckeriltä. Hän sanoo, että liian usein siedämme kotona keskeneräisyyttä ja tavara-kaaosta. Vasta kun tulee aika myydä asunto, lyödään paikoil-leen remontissa seitsemän vuotta sitten kiinnittämättä jääneet listat, raivataan tasot, viedään ylimääräiset tavarat varastoon ja liimataan repsottavat tapetit paikoilleen. Sitten koti onkin myyntiä varten lavastettu niin ihanaksi, että alkaa ihmetellä, miksi ylipäättään on muuttamassa siitä pois. Becker neuvoo vaa-raamaan viikonlopun (tai ehkä tarvitaan useampikin), hoitamaan keskeneräiset nurkat kuntoon ja poistamaan ylimääräiset roinat. Lavasta kotisi omaa elämäsi – ei muuttoa – varten.

Tehdään yksi asia heti selväksi. Tämä kirja ei neuvo sinulle miten sinun pitäisi elää, vaan kertoo miksi elät niin kuin elät. Vaikka olen sitä mieltä, että monissa kodeissa on valtavasti tavaraa ja että on ihana asia kohentaa koti itseään varten, en suinkaan ajattele, että tavarapaljous tai epäjärjestys olisivat aina ja kaikille ongelma. En myöskään ajattele, että kaikkien pitäisi »ryhdistäytyä» ja raivata tavaransa. Päinvastoin. Ajattelen, että jos tavarat ja sotkut eivät itseä haittaa, ne eivät haittaa. Asialle ei tällöin tarvitse tehdä mitään. Siksi tämä kirja ei yksioikoisesti ohjeista kaikkia raivaamaan, karsimaan, vähentämään, järjestämään, lokeroimaan, viikkaamaan ja soinnuttelemaan, vaikka tällaisiakin aiheita sivutaan. Kirjan tehtävä on ennen kaikkea avata sitä, millainen suhde meillä on tavaroihin ja miten tämä suhde on muodostunut. Voit siis rauhassa jatkaa lukemista, vaikka et pitäisi tarpeellisena omien tavaroidesi perkaamista.

Toisaalta tämä kirja ei myöskään kehota sinua jättämään raivaamista ja järjestämistä väliin, jos sellainen puuha sinua innostaa. Haluan herätellä sinua pohtimaan, miksi olet ympäröinyt itsesi juuri niillä tavaroilla, joita kotoasi löytyy. Ehkä säilytät tavaroita muita ihmisiä, et itseäsi varten. Tai ehkä hoidat tavaroitasi ja kotiasi kuten »äiti opetti», vaikka voisit tehdä juuri niin kuin itseäsi huvittaa. Jos niin haluat, kirja avaa sinulle mahdollisuuden tehdä arkeesi muutoksia, jotka tekevät jokapäiväisestä elämästäsi mieluisampaa. Se voi sinun kohdallasi tarkoittaa sitä, että voit rentoutua ja olla välittämättä sotkuista – eivät ne olleetkaan niin vaarallisia. Tai ehkä innostut karsimaan elämästäsi tavarat, jotka estävät sinua käyttämästä aikaa siihen, mikä sinulle olisi olennaisinta. Huomaat kenties, että arki takkuu, koska perheesi työnjaossa on korjattavaa – senkin voi muuttaa. Ehkä haluat jatkossa käyttää rahasi toisin

kuin ennen, sillä kaikki tavarat eivät olekaan rahojesi arvoisia. Näet selvemmin, mitä viestit tavaroilla. Kirja auttaa sinua ymmärtämään, miten tavarat vaikuttavat elämääsi ja solmimaan niihin uudenlaisen suhteen.

Olen kirjoittanut kirjan ammattijärjestäjänä, joka kohtaa paljon arkeensa tuskastuneita ihmisiä. Heistä tuntuu, että tavarat pyörittävät heitä sen sijaan, että he määräisivät itse arjestaan. Pyykinkuivaustelineet, puolikäytettyjen vaatteiden kasat, paperipinot ja lapsiperheissä kaikkiin huoneisiin levittäytyvät lelut valtaavat nurkat. Jatkuvasti pitäisi olla siivoamassa, järjestämässä ja laittamassa. Tavarakaaosta yritetään taltuttaa ostamalla lisää kaappeja ja isompia asuntoja. Viikonloppuna muu perhe lähtee uimahalliin, jotta äiti saisi rauhassa siivota – eikä hän ehdi koskaan mukaan. Lähestyn kohtaamieni ihmisten ongelmia ymmärtäen ja lempeästi. Sotkulla on aina syynsä, ja ne syyt ovat painavia: liika kiire, uupumus, ongelmat työnsä, hyvät tarkoitukset jotka kääntyvät itseään vastaan.

Olen kirjoittanut tämän kirjan myös arjen ja kodin historiaan perehtyneenä kulttuurihistorioitsijana. Olen lukenut tilastoja, tutkimuksia, lehtijuttuja ja elämäntarinoita, katsonut mainoksia, tositeeveetä ja dokumentteja sekä keskustellut tavarapulmista satojen ihmisten kanssa nettiryhmissä, luennoilla tai muuten vaan. Kaikki tämä kertoo minulle aikamme tavarakulttuurista ja niistä käsityksistä, joita tavaraan liitämme. Kirjassa käytetyt lähteet löydät kirjan lopusta.

Arki ei ole vain jokapäiväistä elämäämme tai juhlan vastakohta. Sillä on historia, joka vaikuttaa kaikkeen toimintaamme ja

ajatuksiimme tässä ja nyt. Emme ole joutuneet tavaratulvaan siksi, että olisimme tyhmiä, harhaanjohdettuja tai koska meiltä puuttuisi itsekuria. Joudumme tekemään elämänvalintamme tietyissä annetuissa puitteissa. Nämä puitteet muovaavat sitä, mitä ajattelemme tavaroista, miksi hankimme niitä ja mitä niillä haluamme sanoa toisille ja itsellemme. Nämä puitteet ovat meille usein näkymättömiä, kuin ilma jota hengitämme. Tässä kirjassa tavaraelämää ohjaavat puitteet tehdään näkyviksi. Ja kun ne tulevat näkyviksi, niihin voi myös vaikuttaa.

Tavarat eivät ole vain tavaroita. Ne ovat viestejä, tunteiden herättäjiä, tarpeiden tyydyttäjiä ja halun kohteita. Niistä on iloa mutta myös paljon vaivaa. Jotta voimme toimia viisaasti tavaroiden kanssa, meidän pitää tietää, miten jouduimme tavaratulvaan. Se selviää lukemalla eteenpäin.

Kodin tavallisimmat järjestämispulmat ovat nämä:

- Mikä on kodin järjestämisen tavoite?
- Mistä raivaaminen pitäisi aloittaa?
- Miten tavaroille luodaan helpot paikat?
- Kuinka paljon on riittävästi?
- Miten lapset saa mukaan tavaroiden järjestämiseen?
- Voiko järjestäminen mennä liian pitkälle?
- Miten padota tavarain sisäänmeno?
- Miten uskomukset estävät kodin järjestämistä?
- Mistä saa tukea ja apua kodin järjestämiseen?
- Miksi tavaroista luopuminen on vaikeaa?
- Miten järjestyksen saa pysymään?
- Mistä lisää tyytyväisyyttä ilman tavaroiden raivaamista?

Kodin toimiva järjestys on yksikertainen asia.

Se muodostuu kolmesta osatekijästä:

- Tavaroita on sopivasti.
- Tavaroilla on paikat.
- Tavarat laitetaan paikoilleen.

Vaikka järjestyksen osat eivät ole monimutkaisia, järjestäminen ei aina ole yksinkertaista. Tavaraan liittyvät tunteet ja esine-

den paljous tekevät siitä hankalaa. Tunteet saavat keräämään tavaraa ja pitämään siitä kiinni. Paljous estää näkemästä selvästi ja pakottaa kehittämään tavaroiden säilyttämiseksi monimutkaisia systeemejä.

Jos tahdot järjestää kotisi ja raivata tavarasi, löydät kirjan jokaisen luvun lopusta vastauksia tavallisimpiin pulmiin, joita ammattijärjestäjänä kohtaan. Ohjeet auttavat ottamaan askeleita kohti toimivampaa arkea. Onnea matkaan!

MIKÄ ON
KODIN JÄR-
JESTÄMISEN
TAVOITE?

Suurin osa elämästä on arkea. Ei siis ole yhdentekevää, millaisia tavalliset arkipäivät ovat. Koti ja kodin tavarat muodostavat arjen näyttämön. Ne voivat olla tukemassa arjen sujumista tai kapuloina sen rattaissa. Onko koti paikka, jossa voit rentoutua? Vai onko se loputon työmaa ja musta aukko, johon tavarat kaatoavat? Millaista oma arkesi olisi, jos se sujuisi kuin unelma? Mikä on sinulle elämässä olennaista ja miten raivaat sille tilaa?

Kun menen ammattijärjestäjänä kotikäynnille, kysyn, mikä kotona muuttuisi, jos minulla olisi mukanani taikasauva, jolla saisi korjattua kaikki järjestykseen liittyvät pulmat. Miltä koti näyttäisi? Millaista siellä olisi toimia? Miten aikaa vietettäisiin?

Usein ihmiset toivovat, että taikoisin pois liiat tavarat ja epämääräiset kasat. Tavaroidella olisi paikat ja tavarat myös menisivät paikoilleen. Kaikki löytyisi penkomatta. Siivoaminen olisi helppoa ja nopeaa. Ystävät voisi kutsua kylään ilman paniikkisiivoamista. Ehtisi harrastaa, tehdä käsitöitä ja puuhata lasten kanssa. Ei olisi jatkuvasti sellainen tunne, että pyristelee tavaratulvassa nenä vain niukin naukin pinnan päällä.

Minulla ei ole taikasauvaa. Mutta kysymyksen taika onkin siinä, että ääneen lausumisen jälkeen tavoite alkaa ohjata toimintaa. Se alkaa vaikuttaa siihen, millaisena ympäristön havaitsee, ja siihen, millaisia valintoja tekee. Alkaa tiedostaa, miten

saa muutoksen tulemaan todeksi, ja on selvä tavoite, jota kohti työskennellä. Toisin sanoen: sitä saa mitä tilaa.

Kokeile itse. Kuvittele, millaista elämäsi on, kun arki toimii ja fiilis kotona on hyvä. Konkretisoi tavoitettasi kirjoittamalla, piirtämällä tai keräämällä kuvia aikakauslehdistä tai netistä. Kirjaa ylös tunnelmia, materiaaleja, sanoja tai lauseita, jotka kuvaavat tavoitettasi. Tee tavoitteestasi mahdollisimman tarkka.

Kirjoitettuna tavoitteesi voi näyttää vaikka tällaiselta:

»Unelmieni keittiössä kokkaaminen on vaivatonta. Koko perhe mahtuu helposti auttamaan ruuanlaitossa, koska tasoilla ei ole ylimääräistä tavaraa. Tarvikkeet löytyvät vaivattomasti ja ne on helppo ottaa esille, koska kaapeissa on väljyyttä. Ruuat eivät vanhene kaappeihin ja kahvikuppini ovat kaikki samaa sarjaa. Nautin uusien reseptien kokeilemisesta ja pidän päivälliskutsuja ystäville.»

»Unelmieni makuuhuone on pelkistetty ja pölytön, siellä on helppo rauhoittua nukkumaan. Yöpöydällä on vain kirja, jota olen lukemassa. Sängynalus on tyhjä. Puolikäytetyillä vaatteilla on oma paikkansa vaatekaapissa. Joka toinen viikko pääsen nukkumaan puhtaisiin lakanoihin.»

Älä kopioi ehdotuksiasi, sillä on ensisijaisen tärkeää, että määrittelet tavoitteesi itse. Koti ja arki on ladattu ulkopuolisilla odotuksilla ja paineilla. Niistä pitää ottaa etäisyyttä ja miettiä, mitä *itse* tahtoo, sillä vain sisältä tuleva motivaatio kestää. Yksi haluaa, että vaatekaapissa on 33 toisiinsa sointuvaa vaatetta, toinen tahtoo, ettei lattioilla säilytettäisi tavaraa. Olemme erilaisia, joten jokaisen oma tavoite on itselle juuri se oikea.

Laita tavoitteesi kotona näkyvään paikkaan ja anna sen vaikuttaa. Olet ottanut ensimmäisen askeleen kohti toimivampaa arkea.

OLOHUONE

*eli miten esitämme itseämme kodin näyttämöllä
ja viestimme esineillä*

Vaalet pinnat, tulisija, ikkunoita kolmeen suuntaan, vehreät näkymät kaupungin yli ja neliöitä keskikokoisen yksión verran, tällainen oli naapurini olohuone. Kelpo asunto muutenkin: sijainti on loistava, taloyhtiössä isot remontit tehtynä ja itse kämppäkin aivan vimpan päälle.

Naapuri laittoi asuntonsa myyntiin. Isohkossa välitysfirmassa laadittiin myynti-ilmoitus, jossa oli muutama kuva ja sijainnin etuja painottava teksti. Ilmoitus roikkui netissä lähemmäs vuoden herättämättä sen suurempia ostohaluja. Me naapurit ajattelimme, että kiinnostuksen puute johtui suhteellisen korkeasta hintapyynnöstä ja huonoista ajoista.

Samaan aikaan kotikaupunkimme kiinteistövälityskentälle ilmestyi uusi raikas yrittäjä, jonka konseptiin kuuluu kaikkien välitettävien asuntojen myyntistailaus ja ammattilaisten ottamat valokuvat. Katseltuaan tilannetta toista vuotta naapurini vaihtoi välittäjää. Asunnon parkettia ehostettiin, sinne tuotiin välitysfirman kalusteet ja otettiin uudet kuvat. Sitten hintaa nostettiin 15 prosenttia. Asunto ehti olla markkinoilla kolme päivää, jonka jälkeen se myytiin pyydettyyn hintaan ensimmäisessä näytössä.

Kun kerron tästä tapauksesta ihmisille, heidän silmänsä pyörähtävät epäuskoisesti. »Ostajat eivät voi olla noin vietävissä», heidän ilmeensä sanovat. Mutta kyse ei ole yksittäistapauk-

sesta. Uuden raikkaan välitysfirman myyntiaika asunnoille on puolet lyhyempi kuin muilla kaupungin kiinteistövälittäjillä, vaikka pyyntihinnat ovat näppituntumalta hiukan korkeammat kuin keskimäärin. Ovatko ostajat todellakin näin vietävissä?

Kyllä ja ei. Rahakas ostaja kenties tahtoo uuden asuntonsa avaimet käteen -periaatteella kustannuksista välittämättä. Mutta uusi raikas välitysfirma ei myy vain luksusasuntoja. Se myy myös aivan tavallisia kerrostaloasuntoja kaupungin reunoilla sijaitsevista 1970-luvun lähiöistä. Stailauksella näidenkin asuntojen parhaat puolet saadaan esiin. Kaikki eivät nimittäin osaa nähdä asunnon mahdollisuuksia silloin, kun asunto on tyhjillään tai täynnä toisen ihmisen tavaraa. Tyhjän asunnon stailaus toteutetaan kalustamalla asunto kevyesti. Se auttaa hahmottamaan mittasuhteita: mahtuuko parisänky, missä olisi ruokapöydän paikka. Asuttujen asuntojen stailaus taas tuo linjat esiin kaiken elämään liittyvän tilpehööriin alta. Sekalaiset pyyhkeet siivotaan kylppäriin seinäkoukuista, pienlaitteiden armeija poistetaan keittiön tasolta ja kirjavat verhot otetaan alas, jotta päivä pääsee sisään. Ammattivalokuvaajan kuvat eivät ole koskaan epätarkkoja tai oudosti rajattuja. Ne huokuvat laadukkuutta, joka tarttuu myös välitettävänä olevaan asuntoon. Ennen kaikkea kyse on siitä, että kuvat valoisista, roinattomista, sisustuslehtivalmiista asunnoista myyvät ostajille unelmaa keveämmästä ja kauniimmasta elämästä.

Uuden raikkaan välitysfirman myymien asuntojen kuvat ovatkin niin ihania, että niitä katselee ilokseen, vaikka ei olisi lainkaan ostoaikeissa. Tehokkaan kilpailijan ilmestyminen markkinoille pakottaa myös muut välittäjät skarpaamaan. Ennen pitkää myytävien asuntojen kohentelusta ja laatuvalo-

kuvista tulee maan tapa. Ruotsissa näin on jo käynyt. Siellä myynti-ilmoitusten kuvat rinnastuvat sisustuslehtien kuviin. Samalla rima sen suhteen, miltä kodin kuuluu näyttää, alkaa pikku hiljaa nousta.

Uusi raikas välitysfirma ei tietenkään ole tekemässä muutosta yksin. Kodin esteettisistä ihanteista on keskusteltu toista sataa vuotta. Koko kansan huvia sisustamisesta tuli, kun huonekaluja alettiin tehdä massatuotantona ja edullisesti 1960-luvulta lähtien. *Avotakka*-lehteä alettiin julkaista vuonna 1967, ja nykyään suomalaisia sisustuslehtiä on toista kymmentä. Pari viime vuosikymmentä olemme saaneet katsella kodin muutosohjelmia televisiosta kyllästymiseen asti. Tuhannet sisustusharrastajat esittelevät kotejaan blogeissa ja kuvayhteisöissä. Nämä ovat kuitenkin erityisryhmien – lehteen tai televisioon valittujen ja erityisen harrastuneiden – asuntoja. Sen sijaan myynti-ilmoituksista olemme tähän asti saaneet pällistellä aivan tavallisia koteja, joissa sisustus on kotikutoista, pöydillä paperipinoja ja vessanpöntön kansi jäänyt auki.

Jo nyt rima on noussut niin, että oman kodin kuntoon liittyvä häpeä estää monia kutsumasta ystäviä kotiinsa. Tämän häpeän lietsominen on myös iso bisnes. »Nolohuone vai olohuone?» kysyi design-kalusteita myyvä huonekaluliike kampanjassaan, jossa pyydettiin ihmisiä postaamaan kampanjasivulle kuvia »noloista» olohuoneistaan. Palkintona oli »designolkkari». Kampanjan mainoksessa on pilakuvatyyppinen piirros siniseen pikeepaitaan pukeutuneesta, pöllämystyneen näköisestä miehestä, joka istuu antiikkia jäljittelevällä sohvalla. Hänen edes-

sään on samaa tyyliä edustava matala pöytä, jolla on kahdeksan kaukosäädintä. Yhdeksäs on miehen kädessä. Pöydän alta pilkottavat miehen jalat, joissa on valkoiset sukat. Huone on koristelu kahdella kierrejalkaisella jalustalla, joilla on pahkapatsas ja täytetty lintu. Seinällä on perhevalokuva, sekin koristeellisissa kehyksissä.

Kampanjakuva leikkii kyvyllämme tulkita kodin tavaramaailmaan liittyviä merkityksiä. Tyylihuonekalut kertovat, että asukas suosii krumeluureja eikä ymmärrä aidon päälle, koska on hankkinut jäljitelmiä. Pahkakoriste ilmaisee konservatiivisuutta, tee-se-itse-henkeä ja perinteitä: näitä väsähtiin jatkosodan aikana rintamalla puhdetöinä. Perhekuvat taas viestivät sentimentaalisuudesta, jossa potrettien pitäminen esillä on tärkeämpää kuin se, sopivatko ne sisustukseen. Kaukosäätimet kuvaavat sitä, että kirjastivistyksen sijaan olohuoneen täyttää viihde. Kaiken kruunaa asukkaan sukkavalinta, laajasti tunnettu huonon maun ja tyylivälinpitämättömyyden symboli. Toisaalta pikeepaita viittaa keskiluokkaisuuteen, sillä siihen pukeudutaan golfkentillä tai purjehtimassa. Pikeepaidan ja valkoisten sukkiin yhdistelmä tuokin mieleen äkkirikastuneen nousukkaan, joka ei hallitse »hyvän maun» mukaisen kuluttamisen kiemuroita.

Vaikka kuvan mies näyttää keski-ikäiseltä, tavaramaailma on pikemminkin mummolasta. Juuri siksi voimme nauraa sille. Kuvan vitsikkyys perustuu etäännyttämiseen. Mummola-maisuus ei loukkaa mainoksen puhuttelemia potentiaalisia ostajia, jotka ovat kiinnostuneet designlokkareista. Jos heidän kodeissaan ei vielä ole designiä, sisustus koostuu todennäköisemmin IKEAN ja muiden halpahallien kalusteista kuin tyylihuonekaluista ja pahkakoristeista.

Huonekaluliikkeen kampanjassa »hyvän maun» puute leimataan häpeälliseksi. Sosiologi Pierre Bourdieuin luokkatheoriassa maku on tapa käyttää valtaa. Maun avulla luokittelemme ihmisiä – ja muut luokittelevat meitä. Maku asettaa ihmiset ja esineet arvojärjestykseen sekä luo yhteiskuntaluokkien välistä eriarvoisuutta. Toiset maun nähdään arvokkaampina kuin toiset. Huonekalukaupan mainoksessa vanhahtavuus ja koristeellisuus ovat mauttomia, noloja tyylihalintoja ja tavoittelemisen arvoiseksi sisustustyyliksi nimetään design. Designilla tarkoitetaan tuotteita, joiden suunnitteluun ja muotoiluun on kiinnitetty erityistä huomiota. Designesineisiin liitetään mielikuvia laadusta, korkeasta hinnasta ja moderniksi kutsuttua tyylistä. Muotoilun arvostaminen edellyttää perehtymistä ja silmän harjaantumista – sosiologi Bourdieuin termin kulttuurista pääomaa – sillä jos designtuotetta ei tunnusteta, se ei tuo omistajalleen sitä statusta, jonka tunnustettu tuo.

Huonekaluliikkeen mainoskuvan miehen häpeänä on, että hän ei ole osannut tai välittänyt kalustaa kotiaan riittävää perehtyneisyyttä ja taitoa osoittaen. Jos haluaa pärjätä sisustamiseen liittyvässä makujen arvojärjestyksessä, on tiedettävä, mikä on omistamisen arvoista ja millainen arvo tuotteilla on toisten silmissä. Vain silloin pystyy esittämään kotinsa sisustusvalinnat – ja siinä samalla itsensä – arvostettuna.

Designolkkari on ehdottoman elitistinen valinta. *Suomalainen maku* -tutkimuksen mukaan vain kaksi prosenttia suomalaisista haaveilee modernista huonekalutyylistä, jolla yleensä tarkoitetaan vaaleaa, linjakasta ja koristeetonta sisustusta, jota perinteisesti on edustanut Artek. Modernia tyyliä ihailevat erityisesti korkeakoulutetut ja hyvätuloiset ihmiset. Heidän huonekalumaussaan painottuvat tilavuus, avaruus, selkeys,

järjestys ja tyylikkyys. Vähänkoulutetut, pienituloiset ja työväenluokkaan kuuluvat sen sijaan pitävät puhtaasta, siististä, perinteisestä ja helppohoitoisesta kodista. Ristiriitaisesti myös rikkama ja koristeellisuus on tyypillisesti liitetty työväenluokkaiseen makuun varsinkin silloin, kun makua on määritellyt joku ryhmän ulkopuolelta.

Kun huonekaluliike kampanjassaan nimeää tavoitelluksi sisustustyyliksi designolkkarin, se asettaa etusijalle hyväosaisten sisustusmaun. Samaa makua myy uusi raikas kiinteistövälitys-firma, joka muokkaa jokaisen esittelemänsä kodin näyttämään avaralta, selkeältä, järjestetyltä ja tyylikkäältä. Tämä maku hallitsee myös sisustuslehtien kuvia, joskin niissä painottuu myös luovuus ja muista erottautuminen – hienoin sisustus ei ole suoraan designliikkeestä kotiin kannettu, vaan yhdistelee uutta, klassista, perittyä ja löydettyä yllättävästi.

Miksi juuri hyväosaisten maku esitetään niin, että sitä pitäisi tavoitella? Sosiologi Bourdieu'n luokkateorian mukaan yhteiskunnan hallitsevan luokan maku tunnustetaan yleisesti parhaaksi. Samalla hyvää makua kuvitellaan ihmisen myötäsyntyiseksi ominaisuudeksi, ihmisellä joko on sitä tai ei ole. Tässä ajattelutavassa maku on kuin silmien väri: yksi syntyy ruskeasilmäisenä, toinen vihreäsilmäisenä, mutta jostain kumman syystä arvostamme vihreäsilmäisen silmien väriä enemmän. Hyvän maun pitäminen tällä tavoin itsestään selvänä piilottaa sen, että oikeasti mauissa on kyse yhteiskuntaluokasta. Maku on nimittäin opittu ominaisuus: siihen liittyvä kulttuurinen pääoma peritään kotoa ja koulutus kartuttaa sitä.

Makujen arvojärjestys pysyy voimassa, koska alemmat luokat, etenkin keskiluokka, tunnustavat eliitin maun oikeutuksen ponnistelemalla yksimielisesti sitä kohti. Huonekalu-